

SKOLAS AVĪZE

SVEIKS, LASĪTĀJ!

Klāt jau Cēsu Jaunās skolas četrpadsmitais 1. septembris. Vairs nevaram sevi saukt par jaunu skolu – esam skola, kas aug. Izaicinājumu netrūkst, taču netrūkst arī jaunu ideju, drosmes tās īstenot un pārliecības par to, ko darām.

Spilgtu notikumu netrūkst arī ārpus mācību gada – šovasar ar lielu aizrautību uzņēmām mūsu teltī jaunākos sarunu festivāla "Lampa" dalībniekus, piedāvājot dažādus aizraujošus un radošus uzdevumus vairākās stacijās.

Šajā avīzes numurā direktore Sandra savā slejā raksta par drošības sajūtu un atvērtību – vērtībām, kas caurvij arī stāstu par mūsu pieredzi, uzņemot ģimenes, kuras atgriezušās Latvijā. Savukārt skolotāja Una atskatās uz projektu nedēļu, kurā tapa mūsu jauniešu viedokļu raksti. Ar dažiem no tiem varat iepazīties avīzes tālākās lapās. Esam patiesi priecīgi, ka daļu avīzes veido mūsu skolēni. Skolēni ar prieku izmantoja iespēju savas domas papildināt ar mākslīgā intelekta veidotiem attēliem. Sarunu varoņu fotogrāfijas ir no viņu privātā arhīva, bet par pārējām fotogrāfijām, kā ierasts, sakām paldies Sandrai Lielmežai.

Vāka kolāžā redzami kolēģes levas Zoles jeb Rokraksta veidoti apsveikumi kolēģiem dzimšanas dienā. Visa aizvadītā mācību gada garumā leva katram kolēģim piemeklēja apsveikuma vārdus, pamanot viņa stiprās puses, ikdienas ieguldījumu un to, kas citkārt paliek nepateikts. Vārdus par cilvēku, nevis tikai svētku dienu. Šie īsie vēlējumi atgādina, cik daudz var ieraudzīt cilvēkā, ja uz viņu skatās ar vērību un sirds siltumu.

Ielūkojamies arī vienā no pagājušā mācību gada svarīgākajiem mērķiem – vienotu mācīšanās stratēģiju ieviešanu, kas palīdz skolēniem apgūt ne tikai mācību saturu, bet arī prasmi mācīties. Par to stāsta metodiķe Arta.

Šoreiz iepazīstinām nedaudz tuvāk ar diviem mūsu skolotājiem – teātra mākslas skolotāju un režisoru Kārli Lesiņu un pirmsskolas skolotāju Ilonu Misāni.

Vēlam ikvienam šajā avīzes numurā atrast kaut ko sev interesantu, noderīgu vai iedvesmojošu. Savukārt jaunajā mācību gadā – lai mums visiem kopā un katram atsevišķi izdodas augt, mācīties un pamanīt to, kas iepriecina ikdienā un iedvesmo arī ilgākam laikam!

Redaktoru sleja, saturs 1

KUR AUG CILVĒKI UN IDEJAS

Direktores sleja 2

LAI TIKTU KRASTĀ SAUSĀM KĀJĀM

Pieredze 3

NO ATGRIEŠANĀS LĪDZ PIEDERĪBAI

Projekts 5

KAD VIEDOKLIM VAJAG VAIRĀK NEKĀ TIKAI "MAN ŠKIET"

Viedoklis 6

SOCIĀLIE MEDIJI DRAUGS VAI IENAIDNIEKS?

Viedoklis 7

PĀRBAUDES DARBI

Viedoklis 8

KAS NOTIKTU, JA MĀJASDARBI TIKTU AIZLIEGTI?

Viedoklis 9

MENTĀLĀ VESELĪBA

Pieredze 10

KĀ MŪSU SKOLĀ STIPRINĀM PRASMI MĀCĪTIES

Saruna 11

PRIEKA SPĒLE IKDIENĀ

Saruna 13

TRĪS BĒRNU TĒVS, REŽISORS UN ŪRKIS KĀRLIS LESIŅŠ

LAI TIKTU KRASTĀ SAUSĀM KĀJĀM

2026. gada augustā notikušajā Cēsu novada pedagogu konferencē Cēsu novada priekšsēdētāja vietnieks Atis Eglīšs Eglītis uzstājās ar runu par pārmaiņām, uzsverot, ka vienīgā nozare, kurā pārmaiņu īstenošana norit savādāk kā citās nozarēs ir izglītība.

Katrs no mums savā dzīvē noteikti ir piedzīvojis kādu izglītības reformu – vecuma maiņu, ar kuru uzsākamās mācības skolā, vērtēšanas sistēmas maiņu, jaunu mācību priekšmetu vai centralizētu eksāmenu ieviešanu. Salīdzinoši nesen Latviju pāršalca vārda un ciparu savienojums "Skola 2030". Vairāku pieredzējušu skolotāju ausīm tas skanēja tā, it kā nekas no iepriekš izglītībā notikušā vairs nebija labi un viss bija jādara pilnīgi savādāk, savukārt citi priecājās, ka beidzot viss notiks tieši tā, kā tam bija jānotiek jau sen. Ne vienmēr visu jauno ir bijis viegli pieņemt. Nereti pārmaiņas ieviestas vien uz īsu brīdi un tad atkal nākušas citas. Pavisam nesen "nauda sekoja skolēnam", bet šobrīd tā seko izglītības programmai. Galvenais šī "naudas ceļa" maiņas iemesls ir demogrāfija, kuras rādītāji ne tikai Latvijā, bet arī citur Eiropā ir dramatiski krituši salīdzinājumā ar pāris desmitgadēm iepriekš.

Augstāk minētajā pedagogu konferencē A. Eglīšs - Eglītis norādīja, ka saskaņā ar prognozēm līdz 2032. gadam Cēsu novada skolēnu skaits saruks robežās no 22% līdz 40%. Tas ir milzīgs skaits, kas pagēr, ka pārmaiņām izglītībā ir jānotiek. Turklāt, jo ātrāk sāksim, jo pastāv lielāka iespēja "izklūt no tām ar sausām kājām".

Cēsu Jaunā skolā jau kopš dibināšanas brīža ir centusies ieviest pārmaiņas izglītībā. Un mums gribas domāt, ka mums ir veicies gana labi. Viens no galvenajiem skolas uzdevumiem ir bijis radīt drošu vidi skolēniem. Un ar drošu vidi saprotot ne tikai fizisko drošību, bet arī emocionālo. Cieņpilnu vidi, kurā esi pamanīts, uzklauss un pieņemts. Mēs ticam, ka skolēns, kuram nav drošības sajūtas, nevar pilnvērtīgi nodoties mācību procesam. Viņš neatceras, nedzird un nesaprot. Tāpēc ikdienas darbam pie drošības sajūtas radīšanas jānorit nemitīgi.

Taču ir viens jautājums: kā radīt drošības sajūtu laikā, kad apkārt noris pārmaiņas, kaimiņvalstī notiek karš un ik pa laikam savā mobilajā tālrunī saņemam noteiktas krāsas brīdinājumu?

Vienas atbildes uz šo jautājumu nav. No bērna pozīcijas raugoties, nebaidīšos apgalvot, ka drošības sajūtas radīšanā svarīgs ir pieaugušais, kas grib un var veidot atbalstošas attiecības ar bērnu. Likumsakarīgi izriet, ka skolā mums jāstrādā ar pieaugušajiem, lai brīžos, kad sastopamies ar grūtām situācijām, mēs izrādām vēlmi tās saprast un risināt, nereti izmantojot radošas stratēģijas.

Lai stiprinātu pieaugušos skolā un lai vienīgās sarunās nenotiek skolas gaites, ikdienā skrienot no viena darba pie otra, divas reizes mācību gada laikā organizējam individuālās sarunas, uz kurām gan darbinieks, gan skolas vadība nāk sagatavojusies. Sarunas notiek ar mērķi izvērtēt un reflektēt, pateikties par izdarīto un iezīmēt nākotnē nepieciešamo. Individuālās sarunas ļauj izprast pieaugušo vajadzības skolā, viņu grūtības un nepieciešamo atbalstu. Sarunājoties spējam nonākt līdz vienotiem noteikumiem, rutīnām un algoritmiem, kas vēlāk palīdz veidot drošu un paredzamu vidi skolēniem. Mēs apzināmies, ka mūsu lielākais spēks ir spēja kopīgi vienoties un konsekventi darīt, lai sasniegtu labākos rezultātus. Tas paredz arī spēku būt gatavam mainīt ietvaru, ja praksē redzam, ka kaut kas nestrādā.

Atvērtība vienmēr ved daudz tālāk kā aizvērtība. Tāpēc turpināsim sarunāties savā starpā un būt atvērti, gan par izdošanos, gan arī par neērto un nedaudz bailīgo! Iesākot jauno mācību gadu vēl nezinām, kā to noslēgsim, taču es ticu, ka, esot atvērti pārmaiņām, jaunām idejām un iespējām, spēsim tikt krastā "sausām kājām", lai kādi vēji pūš.

Sandra Lielmeža

NO ATGRIEŠANĀS LĪDZ PIEDERĪBAI

Saņemot uzaicinājumu uz Vidzemē notiekošu konferenci par remigrāciju*, tikām lūgti aizpildīt tabulu par skolēnu – remigrantu skaitu mūsu pirmsskolā un skolā. Tā kā skaitliski esam maza skola un "kvantitatīvo kritēriju ciņā" parasti ar saviem skaitļiem izcelties nevaram, bijām pārsteigti, ka no visām Cēsu novada skolām iegūtie dati parādīja, ka mūsu skolā ir lielākais remigrējušo ģimeņu skaits. Turpinot spēlēt ar skaitļiem, aprēķinājām, ka mūsu skolā vismaz 10% skolēnu ir senāka vai nesenāka remigrācijas pieredze. Tāpēc mūs vairs nepārsteidza fakts, ka tikām lūgti konferencē dalīties ar pieredzi, kā savā skolā uzņemam remigrantu ģimenes.

Tā kā remigrēšana visbiežākais nav mirkļa lēmums, lielākā daļa ģimeņu ar mums sazinās laikus. Parasti vismaz gadu, pirms notiek pārcelšanās. Ja ģimenē ir bērni, tad skola nereti ir viens no būtiskākajiem faktoriem veiksmīgas pārcelšanās norisei. Pirmā saruna ar ģimeni notiek vai nu attālināti, vai klātienē – reizē, kad ģimene viesojas Latvijā. Ja mums ir iespēja iepazīties ar ģimeni klātienē un tas notiek aktīvajā mācību gada periodā, aicinām bērnu paviesoties pie mums skolā – ieraudzīt klasi, kurā potenciāli tiks uzsāktas mācības, kā arī piedalīties mācību procesā, jau laicīgi apzinot, kā notiek mācīšanās Latvijā. Šādu kārtību esam atzinuši par ļoti veiksmīgu, jo ne tikai bērns var iegūt praktisku pieredzi, bet arī mūsu skolotāji var novērtēt bērna latviešu valodas zināšanas un potenciālo iejušanos klasesbiedru vidū.

Turpmākajās sarunās (vai sarakstēs) ar vecākiem turpinām detalizēti atbildēt uz vecāku jautājumiem par tīri praktisku dzīvi Latvijā un mācīšanās norisi.

Atkarībā no tā, cik sen ģimene ir dzīvojusi Latvijā, jautājumu klāsts var būt visai plašs. Atceroties vienu konferencē noklausītu stāstu no remigrantu ģimenes, kas ir latvieši, bet līdz 2000.-šo gadu sākumam Latvijā nekad nebija dzīvojuši, viņi būtu bijuši pateicīgi, ja kāds būtu pastāstījis, ka 1. septembrī Latvijā skolēni uz skolu velk svētku drēbes un nes ziedus skolotājiem. Viņu bērni piedzīvojuši neērtu brīdi, kad Zinību dienā skolā ieradušies kā uz "parastu skolas dienu". Ticu, ka šādu līdzīgu stāstu ir daudz, tāpēc ir svarīgi ģimenēm savlaicīgi pastāstīt par skolas, par Latvijas tradīcijām, tā ļaujot sajusties kaut nedaudz piederīgam un iederīgam.

Prakse ir parādījusi, jo mazākā vecumā bērns uzsāk pirmsskolas vai skolas gaitas Latvijā, jo vieglāk ir iejusties skolā un apgūt latviešu valodu mācībām nepieciešamajā līmenī. Lai lielākajās pamatskolas klasēs veiksmīgi mācītos, latviešu valodas zināšanām jābūt labām, t.i. jābūt pazīstamām ar ļoti daudz terminiem un jāspēj tos izprast un lietot.

Ja remigrējošais jauniešs labi runā angliiski, nereti klasesbiedri viņam nemaz nepalīdz latviešu valodas apgūvē un ikdienas sarunas skolasbiedru starpā rit angliiski. Kā skolotāji regulāri aicinām pāriet uz latviešu valodu, taču mūsu skolēni šo uztver par lielisku iespēju praktizēt savu angļu valodu. Tam, protams, nevar nepiekrīst.

Tieši latviešu valodas apgūšana ir lielākais izaicinājums remigrantu bērniem. Skolā esošie latviešu valodas skolotāji ir profesionāļi latviešu valodas kā dzimtās valodas mācīšanā. Taču remigrantu bērnu gadījumā nepieciešami speciālisti latviešu valodas kā svešvalodas mācīšanai, jo nereti tā jā māca no pašiem pamatiem. Tāpat būtu jādomā par īpašu "adaptācijas periodu", kurā, atkarībā no bērna latviešu valodas zināšanām, skolotājam būtu tiesības bērnu noteiktu laiku nevērtēt.

Tas ļautu bērnam iejusties un tikai brīdī, kad viņš par savu varēšanu un savām prasmēm jūtas gana drošs, saskarties ar formatīvo un summatīvo vērtēšanu. Tas veicinātu bērna pašapziņu un ļautu adaptēties saudzīgāk.

Lai risinātu katru individuālu gadījumu, skola ar ģimeni vienojas par individuālu plānu bērna mācīšanās organizēšanai. Tajā ir paredzēti pasākumi, kurus īsteno skola no savas puses, kā arī uzdevumi vecākiem, kas katrā individuālajā gadījumā nodrošināmi no ģimenes puses.

Ja abas puses atbildīgi īsteno individuālajā plānā noteikto, tad adaptācija var izdoties maksimāli veiksmīga.

Mūsu pieredze liecina, ka ir nepieciešams vismaz pusgads, lai remigrantu bērnam būtu sajūta, ka viņam šeit Latvijā ir draugi, ka viņš ir iepazīs noteikumus un jūtas droši par sistēmu, kāda valda skolā. Bet ir nepieciešami vismaz divi gadi, lai bērns justos pilnībā iekļāvis un izjustu piederības sajūtu. Veiksmīga remigrācija prasa iedziļināšanos, daudz darba un daudz pacietības. Bet, ja tā notiek veiksmīgi, Latvija ir ieguvusi cilvēkus, kas valstij var dot savu pienesumu - ārzemēs gūtu pieredzi un zināšanas.

Lai nedaudz ielūkotos **ģimeņu pieredzē**, uzrunājām vecākus, kuri pavisam nesen kopā ar bērniem atgriezušies Latvijā. Vaicājām, kas, uzsākot skolas gaitas Latvijā, bijis lielākais izaicinājums un kas palīdzējis bērniem un ģimenēm iejusties jaunajā ikdienā.

Līvas Katrīnas ģimene uz Latviju pārcēlās no Kanādas. Mamma Liene atzīst:

"Līvai visgrūtāk bija valoda un kultūras atšķirības. Lai gan šķita, ka viņa latviešu valodu saprot pietiekami labi un ikgadējie braucieni uz Latviju būs devuši nepieciešamo pamatu, realitātē iejusties nebija tik vienkārši. Salīdzinājumā ar Kanādu Latvijas skolās ir ļoti daudz pārbaudes darbu. Atskatoties varu teikt, ka, izvēloties Cēsu Jauno skolu kā pirmo skolu Latvijā, pieņemām pareizo lēmumu - mazās klases, individuāls mācību plāns un lieliska komunikācija starp skolu un vecākiem ļoti palīdzēja adaptācijas laikā."

Paulīnes Annas ģimene pēc 15 Norvēģijā pavadītiem gadiem atgriezās Latvijā. Mamma Estere stāsta:

"Grūtākais laikam bija pieņemt vērtēšanas sistēmu, jo Norvēģijā skolēni atzīmes nesaņem līdz pat 8. klases otrajam semestrim. Atšķirīga šķita arī komunikācija starp skolu un ģimeni. Bijām pieraduši, ka katru nedēļu klases audzinātājs atsūta kopsavilkumu par paveikto un ieskatu nākamās nedēļas plānos, tā nodrošinot savlaicīgu informācijas apriti. Vēl viena būtiska atšķirība bija individuālās sarunas ar skolotāju - Norvēģijā tās parasti notika kopā ar bērnu, un galvenā saruna bija starp skolotāju un skolēnu, kamēr vecāki vairāk bija klausītāju lomā.

Ļoti novērtējam, ka skola ir neliela, klasēs ir maz bērnu un skolotāji var veltīt katram individuālu uzmanību. Mūsu gadījumā ļoti palīdzēja arī konsultācijas dažādos mācību priekšmetos, jo Norvēģijā tādu iespēju nebija. Tāpat priecājamies par siltajām pusdienām un regulāro āra laiku ikdienā."

*Vārdnīcās tiek piedāvāts vārds "reemigrācija", bet oficiālajos avotos (t.sk. Diasporas likumā) lietots arī rakstības variants "remigrācija". Termina nozīme ir: "Emigranta atgriešanās dzimtenē".

KAD VIEDOKLIM VAJAG VAIRĀK NEKĀ TIKAI "MAN ŠKIET"

Aizvadītā mācību gada projektu nedēļā es nolēmu mēģināt ko tādu, kas sākumā jauniešiem nebūt neizklausījās īpaši aizraujoši, – **uzrakstīt viedokļa rakstu**. Nevis vienkārši uzrakstīt, ko es par kaut ko domāju, bet noskaidrot, **kāpēc es tā domāju, ko par šo jautājumu domā citi un ko par to vispār iespējams uzzināt**.

Sākumā jaunieši iepazinās ar to, kas īsti ir viedokļa raksts un ar ko tas atšķiras no vienkāršas pārdomu rindkopas vai ieraksta sociālajos tīklos. Tad katram bija jāatrod jautājums, kas viņam pašam šķistu nozīmīgs. Un te sākās īstais darbs.

Skolēni meklēja informāciju publiskajā telpā un sociālajos tīklos, mēģināja saprast, kas par izvēlēto jautājumu var atrast jau pieejamajos avotos, un, protams, neapstājās tikai pie tā. **Viņi intervēja skolas darbiniekus, izzināja savu vienaudžu viedokļus, uzdeva jautājumus un apkopoja iegūto informāciju. Pamazām sākotnējais "man liekas, ka..." pārtapa par daudz pamatotāku viedokli.**

Un tas nebūt nebija vienkārši. Pa ceļam bija brīži, kad kādam sāka sāpēt plauksta no rakstīšanas. Bija jautājumi par to, kāpēc vispār jāveido viens, otrs, trešais un vēl arī ceturtais melnraksts. Bija arī ļoti nopietns jautājums: **"Vai mēs šajā nedēļā kādreiz beigsim rakstīt?"**

Taču bija arī smieklī, sarunas, "īstā vārda" meklēšana, viedokļu kolāžas un mēģinājumi savas domas saprotami nodot citiem.

Un, manuprāt, tieši tajā arī slēpās šī projekta lielākā vērtība – **mācīšanās notika, darot**. Šajā procesā es kā klases audzinātāja sadarbojos ar latviešu valodas skolotāju. Mūsu uzdevums nebija skolēnu vietā izdomāt tēmas, jautājumus vai gatavas raksta struktūras. Tieši pretēji – mēs centāmies radīt situāciju, kurā **darba procesu pēc iespējas vairāk veido paši skolēni**.

Viņi paši veidoja gan nedēļas darba plānu, gan sprieda par to, ar ko lai sāk. Paši domāja jautājumus, kurus uzdot skolotājiem. Paši domāja, kā vislabāk savu ideju paust vienaudžiem. Paši meklēja informāciju, intervēja, pārskatīja savus tekstus, laboja sev un viens otram pareizrakstības kļūdas, pārveidoja un vēlreiz mēģināja. Un bija arī tā, ka, lai nonāktu pie laba jautājuma, vajadzēja vispirms uzdot vairākus ne pārāk labus jautājumus. Lai uzrakstītu salasāmu rindkopu, reizēm bija jāuzraksta trīs neizlasāmas. Lai saprastu, ko īsti pats domā, bija jāuzklausa arī tas, ko domā citi. Varbūt tieši tāpēc šie mazie rakstiņi, kurus lasīsiēt tālāk, ir kas vairāk nekā tikai **viedokļa raksti skolas avīzei vai ieskats projektu nedēļas gala rezultātā**.

Tie ir kā mazs ieskats skolēnu domāšanas procesā – jautājumos, kas viņus interesē, satrauc, kaitina vai liek aizdomāties. Un reizē tie ir arī pierādījums tam, ka dinamisks mācīšanās process var notikt arī tad, kad skolēns sēž skolas solā ar pildspalvu rokās pie līniju lapas. Tas notiek tad, kad jāiet pajautāt skolotājam kaut kas neērts, kad jāizlasa desmit dažādi viedokļi, lai saprastu savējo. Kad jāpieņem atgriezeniskā saite un jāsaprot, ka pirmais variants nav pietiekami labs. Kad jāuzraksta vēl un vēl viens melnraksts. Un jā – dažkārt arī tad, kad sāk sāpēt plauksta, jo tiek "kačāta plauksta presīte".

Mūsu mērķis bija mācīties jautāt, meklēt, pārbaudīt, uzklaut, domāt un pamatot savu viedokli rakstiski.

Tāpēc aicinām lasīt ar atvērtu prātu un ik pa laikam sev pajautāt:

"Kāds ir mans viedoklis par šo jautājumu?"

"Kāds ir mana bērna viedoklis par šo jautājumu?"

Lai interesantas sarunas!
Devīte un Una

SOCIĀLIE MEDIJI DRAUGS VAI IENAIIDNIEKS?

Sociālo mediju aplikācijas ir visur un visiem. "TikTok", "Snapchat" un "Instagram" paliek arvien populārāki, un šī tēma paliek arvien aktuālāka. Mēs tos izmantojam ikdienā, un tie mūs ietekmē vairāk, nekā jums šķiet. Skolotāja un divu jauniešu mamma Una Dreiblate izvirza jautājumu, vai sociālie mediji mūs vieno vai rada atkarību un bojā pašpārliecinātību. Un **vai sociālajiem medijiem būtu jābūt 12+, 14+, 16+ vai 18+.**

Kādēļ tie ir tik populāri? 21. gadsimtā tehnoloģijas ir strauji attīstījušās. **96%** jauniešu Eiropā saka, ka viņi sociālos medijus izmanto regulāri. Daudzi no šiem jauniešiem uzsver, ka caur mediju platformām satikuši citus vienaudžus ar līdzīgām interesēm, ar kuriem var apspriesties. Viņi saka, ka tieši caur šīm aplikācijām ieguvuši daudz draugus. "Instagram", "YouTube" un citās platformās jaunieši var redzēt labu saturu. Daudzi saka, ka video viņus iedvesmo, mudina un rosina darboties. Pasākumu reklāmas, ēdiena receptes, apmaiņas programmas un video, kur citi vienaudži dara savus hobijus. Internetā ir ļoti daudz video un informācija par visādām tēmām: kā spēlēt klavieres, kā iemācīt sunim trikus, kā uzzīmēt koku u.c. Taču jaunieši no visas pasaules atzīst, ka šajos medijos pavada vairākas stundas dienā un ka veidojas atkarība. Rezultātā pazūd laiks skolai, interese izglītībai un laika pavadīšanai ar draugiem un ģimeni. Protams, internetā pieejams arī nepatīkams un aizskarošs saturs, kuru jauniešiem ir grūti izfiltrēt. Kā arī daudzi jaunieši, it īpaši meitenes, secina, ka, jo vairāk laika pavada "Instagram" un "TikTok", jo vairāk sevi salīdzina ar citiem, kuri ir labāki par viņiem.

Šis liek pašiem justies slikti un noārda pašpārliecinātību, kas var būt cēlonis mentālās veselības problēmām. Sociālajos medijos plosās arī "mikro trendi", kas ietekmē to, kas jauniešiem šķiet foršs, stilīgs un ko paši sev gribētu. **Ieva Čāče**, kura strādā par lietvedi, domā: "viņi pārņem tās modes tendences. Viņi grib tikai to, kas ir publicēts "TikTokā." Taču problēma neskar tikai jauniešus. Dziedātāja Selīna Gomeza atzīst, ka pašai nācies ņemt pauzi no sociālajiem medijiem to negatīvās ietekmes dēļ. Madara Didrihsone, kura arī strādā ar jauniešiem skolas vidē, atzīst, ka arī viņas pavadītais laiks medijos ir pārāk liels. Cēsu Jaunās skolas jaunieši saka, ka viņi vidēji dienā pavada apmēram **4 stundas sociālajos medijos**, taču tas atkarīgs no dienas. Ja ir interešu izglītība, tad nav tik daudz kā dienās, kad pēc skolas ir brīvs. Lielākā daļa intervēto skolēnu pirmo sociālo mediju ieguvuši sešus līdz deviņus gadus vecumā, un tas bijis mediju kanāls "YouTube". Pēc tam nācis arī "Snapchat" un "TikTok". Visas no šīm aplikācijām ir 13+. Kad viņiem tika prasīts, vai sociālajiem medijiem vajadzētu būt 12+, 14+, 16+ vai 18+, lielākā daļa atbildēja, ka 14+ būtu labs vecums,

jo tad jaunieši jau vairāk domā līdzīgi un var izsvērt, kas viņam patīk un kas nē. Lai gan jaunieši piekrīt, ka 14+, paši dabūjuši medijus ātrāk. Kāpēc tā? Daudzām mediju aplikācijām **jau ir vecuma ierobežojumi**, taču tos ir ļoti viegli apiet, ievadot citu dzimšanas dienu vai izmantojot citu e-pastu. Diskusijā ar Ievu Čāči izspriedām, ka, kolīdz iegūst šīs aplikācijas, tev paveras daudz jaunu durvju, un ir grūti visu reizē aptvert. Mūsaprāt, gudrāk būtu, ja medijus jauniešiem pasniegtu mēreni – dažus no 14, dažus no 16. Dažos, piemēram, "TikTok", skatīties saturu varētu no 14, taču publicēt un veidot var tikai no 16. Taču tad varētu pavērties diskusija par to, ka viss, ko redzi, ir vecāki jaunieši un kā iespējami tas varētu ietekmēt tevi. Manuprāt, mediji varbūt kas labs, ja tos lieto atbildīgi un ar limitiem. Kamēr tie neietekmē jaunieša miega stundas, hobijus, savstarpējās attiecības ar citiem, tos izmantot var. Tomēr, jauniešiem no 12 līdz 16 gadiem ekrānlaikam šajos medijos nevajadzētu pārsniegt vidēji trīs stundas dienā, jo tad var rasties atkarība. Iesaku visiem domāt līdzīgi par to, cik daudz laika pavadām šajos medijos, un sevi nodarbināt ar citām brīvā laika pavadīšanas aktivitātēm.

Skolā pārbaudes darbi parasti notiek rakstiski - skolēni sēž klasē un atbild uz skolotājas jautājumiem, rakstot savas zināšanas uz papīra. Taču var arī iedomāties citu kārtību, kurā pārbaudes darbi būtu jākārto mutiski, atbildot uz skolotājas jautājumiem, ilgi nedomājot un neizmantojot nekādus meklēšanas rīkus, tikai savas zināšanas.

Ja visi pārbaudes darbi tiktu veikti mutiski nevis rakstiski, tad Latvijas skolas izglītības vērtēšana un pasniegšana būtiski mainītos. Līdzīgi tam arī domā bijušais Latvijas izglītības ministrs Roberts Kīlis. Viņš uzsver, ka izglītībā svarīgākais nav tikai faktu atcerēšanās, bet spēja analizēt, argumentēt un pielietot savas zināšanas. Viņa skatījumā svarīgākais ir nevis eksāmena forma, bet, kā tā strukturēti pārbauda skolēna domāšanas prasmes un izpratni konkrētajā jautājumā. Un, manuprāt, ka par viņa sacīto vajadzētu skolotājiem vairāk aizdomāties.

No otras puses, kā mūsu literatūras skolotāja leva Zole izteicās, ja pārbaudes darbi būtu literatūrā mutiski, tad paliktu neinteresanti, jo visu laiku darītu vienu un to pašu, ka **nebūtu uz ko augt un tiekties**. Piemēram, rakstiskitu vari izteikties dažādos veidos - esejās, pārspriedumos, referātos u.c., bet mutiski tā nevar. Tādēļ, skolotājas sacītais lika man saprast to, ja pārbaudes darbi ir jāveic mutiski, tad būtu vieglāk stāstīt un atbildēt, jo paša teikuma uzbūvei neviens nepievērstu uzmanību.

Mani klasesbiedri uzskata, ka labāk būtu, ja ir līdzsvars gan starp rakstiskajiem darbiem, gan mutiskajiem. Viņi uzskata, ka vieglāk ir pildīt klases darbus rakstiski, lai gan nevar iztikt bez mutvārdu darbiem, jo skolā vajadzētu attīstīt abas prasmes.

Manuprāt, vajag pārbaudes darbus un klases darbus vairāk mutiskus, jo tie veicinātu komunikācijas spējas, sadarbības prasmes un spēju izpaust savu viedokli, kā arī pamatot to. Tas ir aktuāli un svarīgi mūsdienās, jo jauniešiem **zūd spēja izpaust savu viedokli**, kur nu vēl izpaust pilnu paplašinātu viedokli.

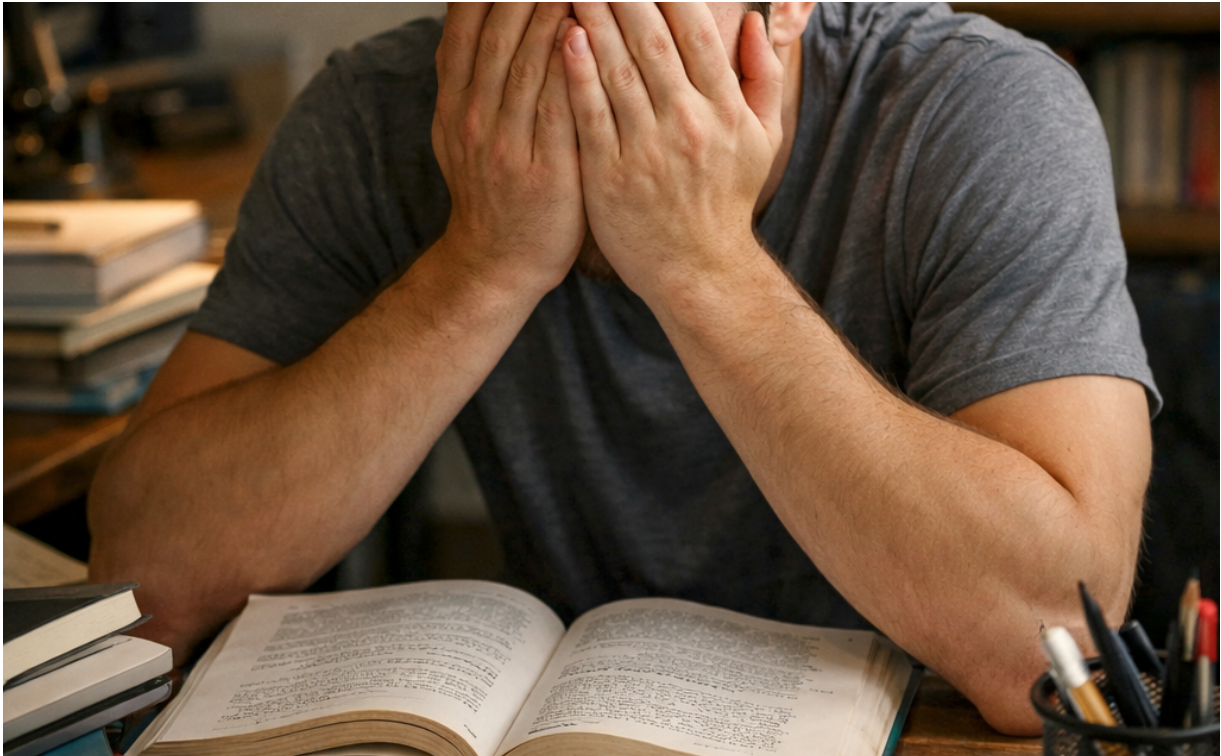
Runājot no pieredzes varu secināt, ka tā patiešām ir. Varbūt ne visiem, bet lielākajai daļai bērnu, it īpaši tiem, kuriem ir grūtāk runāt klases priekšā, un tiem, kuri ir noslēgtāki un klusāki. Protams, ir arī vairāki iemesli, kādēļ tas, ka pārbaudes darbi būtu mutiski, nebūtu pats labākais mācīšanās veids. Viens no tiem iemesliem būtu tāds, ka zudīs raksta prasmes un pareizrakstības spējas. Jauniešiem varētu būt liels stresa pieaugums un skolotājiem liela slodze, lai noklausītos katra skolēna atbildes, kā arī izvērtētu tās. Vērtēšanas maiņa kļūtu citādāka, tādējādi būtu grūtāk novērtēt katru skolēnu.

No visu viedokļiem, kā arī savas pieredzes, varu secināt to, ka mutiska forma uzlabotu komunikāciju prasmes un zināšanas demonstrēšanu, bet pilnīga pāreja bez rakstiskiem darbiem nebūtu iespējama.

Ja skolas vēlētos attīstīt vairāk mutvārdu prasmes, tad to vajadzētu **ieviet jau no pirmās klases**.

Ne tikai dzejoļus skaitīt, bet mācīties izteikt savu pilnu paplašinātu viedokli. Varbūt tad jauniešiem būtu gan vieglāk sarunāties savā starpā, gan arī būtu viedoklis uz skolotājas uzdotajiem jautājumiem.

KAS NOTIKTU, JA MĀJASDARBI TIKTU AIZLIEGTI?

Mūsdienās daudzi skolēni nepilda savus mājasdarbus un daži pat uzkata, ka tos ir nepieciešams aizliegt. Bet kādas gan varētu būt sekas šim lēmumam?

Mūsdienās daudzi skolēni nepilda savus mājasdarbus un daži pat uzkata, ka tos ir nepieciešams aizliegt. Bet kādas gan varētu būt sekas šim lēmumam?

Personīgi es domāju, ka mājasdarbus vajadzētu samazināt, bet ne pilnībā aizliegt. Tādejādi skolēni varētu izbaudīt vairāk brīvo laiku, kā arī varētu sagatavoties pārbaudes darbiem. Protams, tas ir tikai mans viedoklis, tāpēc tālāk apskatīsim viedokļus no pārīs citām personām.

Piemēram, Draudzīgā Aicinājuma Cēsu valsts ģimnāzijas direktors Oskars Kaulēns uzskata, ka **mājasdarbiem ir jēga tikai tad, ja tos lieto, lai sagatavotos pārbaudes darbiem vai eksāmeņiem.** Viņaprāt, mājasdarbi pirms un pēc tēmas sagādā lieku slodzi un stresu.

Cēsu Bērzaies pamatskolas skolēns Miks Lukstiņš piekrīt Oskara viedoklim, tikai domā, ka mājasdarbus vajadzētu pilnībā aizliegt, lai dotu skolēniem vairāk brīvā laika. Arī Cēsu Jaunās skolas skolotāja Inese Meldere-Pura uzskata, ka mājasdarbus vajag aizliegt, bet tikai līdz 7. klasei, jo mājasdarbi māca patstāvību, kas vidusskolā būs ļoti nepieciešama. Viņa stāsta, ka bērnībā mājasdarbi nesniedza nekādu izpratni par tēmu. Kad viņa pati bija kļuvusi par vecāku, tas pats notika arī ar viņas bērniem.

Savukārt Rīgas Centra Humanitārās vidusskolas sākumskolas skolotāja Gita Tamaša-Blekete saka, ka **mājasdarbi ir nepieciešami, lai palīdzētu iemācīto nostiprināt atmiņā.** Īpaši svarīgi tie ir latviešu valodā un matemātikā.

Kopumā es vēlētos uzsvērt sekas no katra no šiem viedokļiem. Diezgan skaidri ir redzams, ka skolēniem no mājasdarbu atcelšanas rastos daudz brīvais laiks, kā arī krietni mazāk stresa, kas novestu pie labāka miega.

Diemžēl, iespējams, mazinātos vidējās atzīmes, kā arī skolēni nebūtu patstāvīgi. Bet ir grūti zināt, vai šīs sekas ir precīzas, jo neviens daudz par šo tematu nerunā.

**NIKLĀVS MALĒJS,
9.KLASE**

Mentālā veselība šobrīd ir aktuāla visā pasaulē, it īpaši jauniešu vidū. Par to liecina pieaugošais psihiskās veselības pasliktinājums pēdējo gadu laikā. To ietekmē skolas spiediens, sociālie tīkli, skolas vide, draugi, ģimene u.c. jautājumi, kurus es vēlējos pētīt, ir, vai vecāki pievērš pietiekamu uzmanību jauniešu mentālajai veselībai?

Šo jautājumu izdomāju pētīt, jo vēlējos zināt, ko cilvēki par šo domā. Mūsdienās informācijas un pētījumu par mentālo veselību ir ļoti daudz, un es domāju, ka šī iemesla dēļ cilvēki vairāk zina. Kaut daudzi saprot, kas tas ir, es uzskatu, ka par to pietiekami nerunā un bieži vien to uztver kā joku.

Es apkopāju dažus viedokļus. Piemēram, viedokli, ko ieguvu no LSM raksta, kurā RTU un RSU pētījuma komanda runā par to, kā jauniešu psihiskā veselība ir pasliktinājusies un kā viņi cenšas palīdzēt. Viņi uzskata, ka pusaudzū atveseļošanās ir cieši saistīta ar vecāku līdzdalību, to var skaidrot ar to, ka jaunieši un vecāki ir kļuvuši atvērtāki un vēršas pie speciālistiem. Šīs skolas skolotāja Una Dreiblate uzskata, ka vecāku viedoklis par mentālo veselību ļoti ietekmē, kā to uztver jaunieši. Viņa arī uzsver, ka liela daļa vecāku ar iniciatīvu meklē informāciju, klausās un mēģina mācīties. Pēdējais ko apkopāju, ir jauniešu viedoklis. Mani skolas biedri atbildēja ļoti īsi, bet es sapratu to, ka viņiem ir zināšanas par to, kas ir mentālā veselība.

Mans secinājums ir, ka mūsdienās vecāki sāk pievērst vairāk uzmanības, jo saprot, cik svarīga ir mentālā veselība, un iesaistās, lai jaunieši justos droši runājot par veselību, tai skaitā arī mentālo veselību.

Es uzskatu, ka ir būtiski runāt par šo tēmu vēl vairāk, jo tu vari kāds pazīstams cilvēks sastapties ar šādu situāciju. Tāpēc es izdomāju iet un komunicēt ar vecākiem vai kādam citam uzticamam cilvēkam, jo tas tev var ļoti palīdzēt uzzināt, kā rīkoties šādā situācijā.

VIEDOKLIS

MILA KOSIO, 9.KLASE

KĀ MŪSU SKOLĀ STIPRINĀM PRASMI MĀCĪTIES

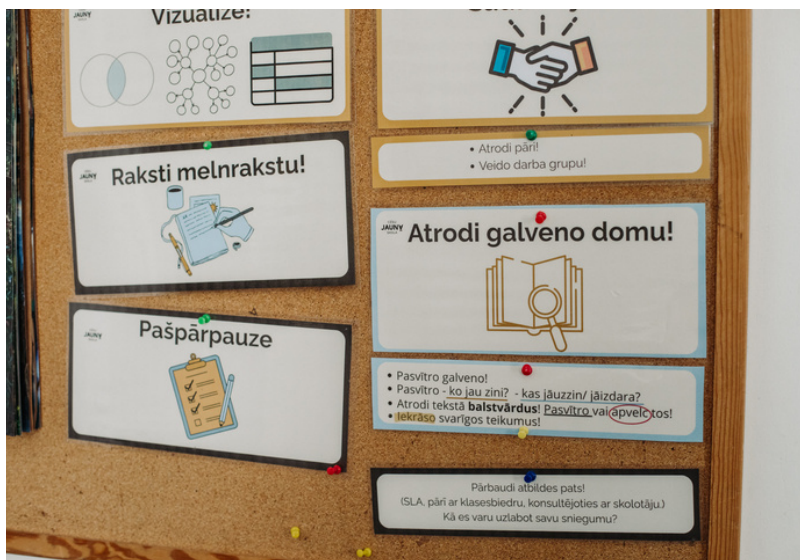
Pagājušajā mācību gadā mūsu skolā īpaša uzmanība tika pievērsta ne tikai tam, ko skolēni apgūst, bet arī tam, kā viņi mācās. Augustā skolotāju komanda tikās un strādāja darba grupās, lai vienotos par kopīgu virzienu – vienotu mācīšanās stratēģiju ieviešanu visos klašu posmos, pielāgojot tās skolēnu vecumam un vajadzībām. Tas nozīmē, ka neatkarīgi no mācību priekšmeta, skolēni pakāpeniski apgūst līdzīgus mācīšanās paņēmienus, kas palīdz kļūt patstāvīgākiem un pārliecinātākiem mācību procesā. Par procesu sīkāk stāsta metodīķe 1. - 3. klašu posmā Arta Bildere.

Skolotāji kopīgi izvēlējās, kuras stratēģijas tiks izmantotas, un tās arī klasificēja, lai nodrošinātu pēctecību no sākumskolas līdz 8. klasei. Šāda vienota pieeja ļauj skolēniem ne tikai iepazīt dažādus mācīšanās rīkus, bet arī regulāri tos izmantot un nostiprināt.

Mācīšanās stratēģija ir konkrēta pieeja vai rīks, ko skolēns izmanto, lai labāk saprastu, iegaumētu un pielietotu zināšanas. Vienkāršoti sakot, tā ir skolēna personīgā "instrumentu kaste" mācībām. Svarīgi saprast atšķirību: mācīšanās stratēģija ir veids, kā bērns pats mācās un apgūst informāciju, savukārt metode ir skolotāja izvēlētais veids, kā pasniegt mācību vielu. Mūsu mērķis bija palīdzēt skolēniem kļūt par aktīviem sava mācību procesa dalībniekiem.

Šādu stratēģiju apguve sniedz būtiskus ieguvumus. Skolēni attīsta pašvadītu mācīšanos un uzņemas lielāku atbildību par savu darbu. Viņi sāk labāk saprast, kuras pieejas palīdz tieši viņiem, un spēj pielāgot mācīšanās procesu savām vajadzībām. Tas ne tikai uzlabo mācību rezultātus, bet arī stiprina motivāciju un pārliecību par savām spējām.

Mācīšanās stratēģiju apguve klasē notiek pakāpeniski. Sākumā skolotājs demonstrē konkrētu paņēmieni, pēc tam skolēni to izmēģina kopā ar skolotāju. Nākamais solis ir refleksija – skolēni izvērtē, vai stratēģija palīdzēja un kā to varētu izmantot vēl efektīvāk. Pakāpeniski skolotāja atbalsts tiek samazināts, līdz skolēns spēj stratēģiju izmantot patstāvīgi dažādās situācijās.

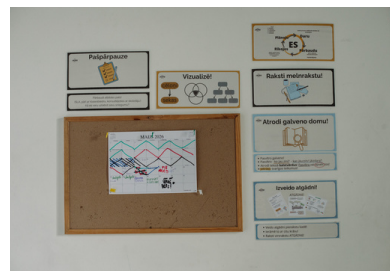
Praksē tas nozīmē, ka skolēni, piemēram, mācās izcelt, pasvītrot atslēgas vārdus tekstā, veidot domu kartes. Jaunākajās klasēs - atkārtoti izlasīt uzdevuma noteikumus, pirms "padoties" un teikt, ka neko nesaprot, sadalīt veicamo uzdevumu un darīt to pa soļiem.

Jaunākajās klasēs stratēģiju lietošana notiek ar lielāku skolotāja palīdzību, bet vecākajās skolēni jau paši izvēlas sev piemērotākās stratēģijas.

Svarīga loma šajā procesā ir arī vecākiem. Ikdienā var palīdzēt vienkārši jautājumi – ne tikai "ko tu šodien iemācījies?", bet arī "kā tu to mācījies?".

Šādas sarunas veicina bērna izpratni par savu mācīšanos un palīdz nostiprināt skolā apgūtās prasmes.

Mēs jau redzam pozitīvas pārmaiņas – skolēni kļūst apzinātāki, drošāki un aktīvāk iesaistās mācību procesā. Šī pieeja palīdz veidot jauniešus, kuri spēj mācīties ne tikai skolā, bet arī turpmākajā dzīvē. Un tieši šī prasme – spēja mācīties – ir viena no vērtīgākajām, ko varam viņiem dot.

PRIEKA SPĒLE IKDIENĀ

Šķiet, ka skolotāja Ilona Misāne kopā ar pašiem mazākajiem pirmsskolas bērniem Cēsu Jaunajā skolā ir bijusi vienmēr. Tik ierasts šķiet viņas mierpilnais smails un atbalstošā klātbūtne, sagaidot ģimenes vienā no nozīmīgākajiem dzīves notikumiem – bērna pirmajās skoliņas gaitās. Tomēr sarunā atklājas, ka Ilonas ceļš skolā sācies citādi, nekā varētu šķist. Savulaik viņa darbu Cēsu Jaunajā skolā uzsāka pamatskolas posmā, ar skolu vispirms iepazīnās kā mamma, nevis darbiniece, un Cēsis par savām mājām sauc tikai – vai varbūt jau – desmit gadus. Sarunā Ilona stāsta par to, kas viņai ir svarīgs gan darbā, gan ārpus tā, kā saglabāt līdzsvaru un rast prieku ikdienā.

Pašlaik Ilona ir mamma, vecmamma, skolotāja, cēsniere un savas mākslas galerijas vadītāja. Var teikt, ka no Salacgrīvas, kur pagājusi liela daļa līdzšinējās dzīves, uz Cēsim Ilona pārcēlusies tieši Cēsu Jaunās Skolas dēļ. Kad Ilonas jaunākā meita beidza pirmsskolu Salacgrīvā, likās, ka kaut kas dzīvē jāmaina un lēmums bijis par labu Cēsim. Lai arī daudzi apkārtnieki nav sapratuši izvēli pārcelties no viena mazpilsētas uz otru, šo izvēli Ilona nav nožēlojusi nevienam brīdī. Cēsis ir lieliska dzīves vieta ne tikai bērniem, tā sniedz daudz iespēju arī pieaugušajiem, no šejienes sasniedzamā attālumā ir Sigulda, Valmiera, Rīga un jūra, pie kuras Ilona tagad ir daudz biežāk nekā laikā, kad dzīvoja pilsētā pie pašas jūras.

Ilonai ir ilggadēja pieredze pirmsskolas izglītībā un Montessori pedagoģijā. Tomēr, pārceloties uz dzīvi Cēsīs, viņai šķita, ka šis profesionālās dzīves posms ir noslēdzies. Taču dzīve sakārtoja notikumus citādi – viena sakrītība pēc otras atveda viņu atpakaļ pie mazākajiem bērniem. Jautāta, kas gadu gaitā ir mainījies, Ilona bez vilcināšanās atbild: "Pilnīgi viss."

Mainījušies ir bērni, ģimenes, vide, mācību metodes. Savu līdzšinējo pieredzi viņa raksturo kā stabilu pamatu, uz kura ik dienu tiek būvētas jaunas zināšanas – gluži kā ceļot LEGO mājiņu, klucīti pa klucītim. Apstāties šajā profesijā nav iespējams – ir jālasa, jāmacās, jāklausa un jāuzklausa citi, lai nepārtraukti pilnveidotos. Ilona uzsver, ka nav vienas pareizas pieejas vai vienīgās patiesības, un tieši tas šo darbu padara tik aizraujošu – iespēja mācīties visu mūžu. Viņasprāt, svarīgākais darbs, strādājot ar bērniem, ir darbs ar sevi. "Mums ir jāmaca ne tik daudz bērni, cik pašiem sevi," saka Ilona.

Ilona ir pārliecināta, ka svarīgākais, ko bērnam var sniegt, ir drošības sajūta. Tikpat svarīgi ir, lai labi justos visi – bērns, skolotāji un ģimene. Galu galā mērķis visiem ir viens – bērna labsajūta. Savukārt brīžos, kad nav viegli pieņemt lēmumu vai rast pareizāko risinājumu, Ilona sev uzdod vienkāršu jautājumu: kā es vēlētos, lai šādā situācijā rīkotos mana bērna skolotājs vai jebkurš cits līdzcilvēks?

Savstarpēja komunikācija un spēja sarunāties ir vēl viena no skolotāja darba svarīgākajām daļām. Pirmsskolas gaitas uzsāk ne tikai bērns – tās sāk arī visa ģimene. Un, tāpat kā bērni ir atšķirīgi, atšķirīgas ir arī viņu ģimenes, vērtības, pieredze un ikdiena. Tāpēc atklāta saruna, spēja uz klausīt un mēģināt saprast vienam otru ir būtiska jebkurā situācijā. Bet situāciju netrūkst – tās ir tikpat daudzveidīgas kā paši cilvēki.

Jautāta, kā Ilonai izdodas saglabāt iekšējo mieru ikvienā situācijā, viņa atzīst, ka šī prasme noteikti vēl ir pilnveidojama. Ārēji redzamais miers nenozīmē, ka pēc darba dienas neseko pārdomas, sevis izvaicāšana vai sarunas ar sevi par to, vai viss izdarīts iespējami labāk. Bet svarīgi atcerēties, ka mēs katrs darām savu darbu, darām to pēc labākās sirdsapziņas un tad arī viss notiek tā, kā tam jānotiek. Galvenais ir iet un darīt.

Tikpat svarīgi kā bērnam arī ikvienam pieaugušajam ir parūpēties par savām pamatvajadzībām – miegu, kustībām, svaigu gaisu, sarunām un mazajiem ikdienas priekiem

Jautāta, kas viņu piepilda pēc darba dienas pirmsskolā, Ilona ar smaidu stāsta ka viņas otrs darbs - būšana savā izstāžu zālē "Museum", kas darbojas jau piekto gadu. Tā ir iespēja satikt daudzveidīgus cilvēkus no mākslas pasaules, iepazīt viņu stāstus, dzīves skatījumu un filozofiju. Šī ieešana pavisam citā vidē dod enerģiju un iedvesmu, lai pirmdien atkal ar prieku atgrieztos pie bērniem. Par savu izstāžu zāli Ilona smeļoties saka, ka tas ir viņas "pensiju fonds". Ne jau finansiālā nozīmē, bet gan kā vieta, kur uzkrāt emocijas, iedvesmu un satikšanās, ko citur nav iespējams piedzīvot.

Ikdienā Ilonu iepriecina pavisam vienkāršas lietas - kāds saldums, telefona zvans, silta ziņa vai uzaicinājums uz kafiju. Arī viņas ikdienas mazais rituāls ir pavisam vienkāršs - nesteidzīga rīta kafija ar iemīļoto radio fonā. Ilona iesaka ikvienam apzināti meklēt iemeslus priekam pat sarežģītās situācijās. Šo paradumu viņa aizguvusi no Eleonoras Porterē grāmatas "Polianna", kuras "prieka spēle" kļuvusi par neatņemamu viņas ikdienas sastāvdaļu.

Runājot par darbu, Ilona atzīst, ka Cēsu Jaunajā skolā ir atradusi savu īsto vietu. Gandarījumu sniedz gan paveiktais, gan vecāku un kolēģu uzticēšanās un labie vārdi. Taču mācīties viņa vēlas joprojām. Jautāta, ko vēl gribētu apgūt, Ilona smeļoties nosauc gan pavisam praktiskas lietas - braukšanu ar automašīnu ar automātisko pārsūmību un tehnoloģiju gudrāku izmantošanu -, gan daudz būtiskākas prasmes: pacietību, iekšējo mieru un vēl labāku savstarpējo komunikāciju. "Ja diennaktī būtu vairāk stundu, šis saraksts noteikti būtu vēl garāks," viņa piebilst.

Arī brīvdienas Ilonai pāriet kustībā. Tās bieži vien ir saplānotas līdz pēdējai minūtei, jo ir tik daudz, ko gribas redzēt, dzirdēt un piedzīvot. Ceļojumi, izstādes, koncerti un pārgājieni ir viņas veids, kā atgūt spēkus. Pat pie jūras viņa vislabāk atpūšas nevis gulot smiltīs, bet ejot. "15-20 kilometru pārgājieni ir manējie," saka Ilona. Vīdzes jūrmalā vai Liepājā, vai Melnsilā. Kas gan labāks varētu būt par pārgājēju gar jūru!

TRĪS BĒRNU TĒVS, REŽISORS UN URĶIS KĀRLIS LESIŅŠ

Pagājušajā mācību gadā Cēsu Jaunās skolas mācību programmā ienāca jauns priekšmets – Teātra māksla. Tās publiski skatāmos rezultātus jeb uzvestās lugas skolas kopiena varēja baudīt Ziemassvētku un Ģimenes dienas pasākumos. Jauniešiem ir paveicies, ka teātra mākslu viņiem māca pieredzējis režisors un pasniedzējs Kārlis Lesiņš. Aicinājām Kārli uz sarunu, lai uzzinātu vairāk par viņu pašu, viņa pieredzi kino jomā, kā arī par to, ko skolēni apgūst Teātra mākslas stundās un kā šīs prasmes var noderēt arī ārpus skolas.

Uzsākot sarunu pats Kārlis ar sevi iepazīstina kā trīs bērnu tēvu, tikai pēc kā seko viss pārējais – aktīvs un līdzī domājošs cēsnieks, kurš izbauda un arī pats veido Cēsu vidi, režisors un pasniedzējs.

Kārļa attiecības ar kino veidojušās jau bērnībā, kad televizors bija Kārļa labākais draugs. Tomēr par nopietnu dzīves un profesionālo ceļu kino kļuva pirms aptuveni 14 gadiem, kad viņš iestājās Latvijas Kultūras akadēmijā. Līdz tam gan Kārlim jau bija iespaidīga izglītības bagāža – kopumā viņam ir četras augstākās izglītības. Pirmā no tām bija žurnālistika. Skolas laikā viņam labi padevās rakstīt domrakstus, tāpēc šī izvēle šķita loģiska. Taču jau studiju laikā kļuva skaidrs, ka rakstīšana viņu nepavisam neaizrauj. Arī iedomātais ārzemju korespondenta tēls, kas ceļo pa Āfriku, diezgan ātri izplēnēja, sastopoties ar realitāti. Tā vietā Kārlis pievērsās televīzijas žurnālistikai un sāka strādāt raidījumā "Vides fakti". Savukārt 2008. gada ekonomiskās krīzes laikā viņš nolēma, ka pienācis laiks pārmaiņām, un devās uz Velsu, lai studētu kino.

Atrastā programma Film Studies šķita tieši tas, ko viņš meklēja – iespēja gada laikā apgūt filmu veidošanu. Tomēr izrādījās, ka rūpīgāk neizpētot studiju programmu, var gadīties pārsteigumi – tās nebija kino veidošanas, bet gan kino kritikas studijas. Arī šī pieredze izrādījās vērtīga.

Pēc studijām Kārlis atgriezās žurnālistikā un, vēloties padziļināti pievērsties politikai, devās uz Dāniju, kur iestājās maģistra programmā starptautiskajās attiecībās un attīstībā.

Arī šis dzīves posms deva vērtīgu pieredzi – gan strādājot par pastnieku, gan regulāri ar groziņu dodoties uz miskastēm veikala vietā. Studiju laikā viņš pusgadu pavadīja praksē Tadžikistānā, bet pēc tam nonāca praksē Eiropas Komisijas informācijas birojā Latvijā. Tomēr darbs lielā institūcijā nelika justies savā vietā – Kārlim šķita, ka viņš ir pārāk maza skrūvīte milzīgā mehānismā.

Izvēloties starp drošu, paredzamu, bet, iespējams, garlaicīgu karjeru un risku, viņš izvēlējās otro. Savācis nepieciešamo finansējumu, Kārlis uz pusotru mēnesi devās uz Izraēlu un Palestīnu, lai veidotu stāstu par Gazas joslu un Islāma džihāda kaujiniekiem. Par šo laiku Kārlis ticis arī pie raksta laikrakstā "Diena" par sevi – ka Latvijas Televīzija sūta žurnālistu, kurš draudzējas ar teroristiem. Pēc tam Kārlis uzsāka darbu LTV Ziņu dienestā, vienlaikus sāka mācības Kultūras akadēmijā un aktīvi meklēja un izmantoja iespējas piedalīties dažādos iespējamajos un neiespējamajos projektos. Piemēram, Teterevu fonds deva iespēju veidot starptautiskas dokumentālās filmas. Tas ļāva vismaz daļēji piedzīvot kādreiz izsapņoto ārzemju korespondenta pieredzi.

Klausoties Kārļa stāstā, kļūst skaidrs, ka nejaušībām vien tajā nav bijusi izšķirošā loma. Aiz katras iespējas slēpjas neatlaidība, stūrgalvība un gatavība nepadoties.

Kā pats saka, viņa vectēvs viņu iesaucis par "Urķi" – ja vienas durvis ir ciet, noteikti atradīsies citas. Ja ne durvis, tad logs. Un tieši šī īpašība, šķiet, Kārli aizvedusi līdz daudzām iespējām, kuras citiem varētu palikt nepamanītas.

Nākamais solis – nokļūšana Kultūras akadēmijā – bija gana nejaušs, taču tur Kārlis, kuram šķita, ka jau zina un māc, mācījās pāriet no "ātri" uz "uzmanīgi, akurāti, dziļi". Līdz ar to bija jāmaina visa pieeja, taču tieši tur Kārlis sajūtās istajā vietā.

Pamatīgā dokumentālo raidījumu veidošanas bāze sniedza iespēju tapt arī labiem spēlfilmu scenārijiem. Jautāts, vai, skatoties ar šodienas pieredzi, kaut ko no savām filmām mainītu, Kārlis atzīst – iespējams, kaut ko pārmontētu vai saīsinātu, bet neko būtisku nemainītu.

Taču pa šiem gadiem kino industrija Latvijā ir ļoti mainījusies. Šobrīd kino veidošana ir gan tehniski, gan citos aspektos pieejamāka nekā jebkad iepriekš. Vienlaikus kļūdas vairs netiek piedotas tik viegli. Daļēji tas saistīts arī ar to, ka Latvijā ir sava veida kino profesionāļu pārprodukcija – Akadēmijas absolventu ir ļoti daudz, ņemot vērā tik mazu valsti. Tāpat palielinās arī spēlfilmu veidošanas izmaksas, kamēr valsts piešķirtais finansējums paliek nemainīgs. Tieši finansējums ir lielākais izaicinājums režisoriem Latvijā. Lai gan šajā jomā vēl ir daudz kas sakārojams, Kārlis atzīst – nav vērts "čikstēt", ir jāpieņem realitāte un jāmeklē iespējas. Kas tad ir Kārļa veiksmes atslēga šajā konkurences vidē? Pats režisors saka, ka tā ir dažādība un atšķirīgs rokraksts katrā filmā.

Taču sarunas gaitā kļūst skaidrs, ka ne mazāk svarīga ir patiesa interese, augstas prasības pret sevi un milzīga neatlaidība un spēja pielāgoties. Kārli arī pārāk nesāpina kritika – katrs projekts, katra filma, lai cik daudz tajā būtu ieguldīts, pēc pabeigšanas sāk dzīvot savu dzīvi. Kad darbs ir noslēdzies, jādodas tālāk pie nākamā projekta, nepārāk pieķeroties ne filmai, ne sižetam, ne varoņiem. No otras puses, kino sniedz iespēju arī veidot attiecības. Kārlis savā pieredzē ļoti novērtē iespēju veidot attiecības ar savu vectēvu, uzņemot divas filmas – "Vectēva vectēvs" un "Pēdējā tikšanās". Kārlis apzinās, cik smalkas ir "attiecības" starp režisoru un aktieriem, režisoru un operatoriem, kā arī to, cik trausla ir robeža starp radošu vadību un iespēju katram profesionālim darīt savu darbu. Tieši šī mijiedarbība galu galā maina visu filmu.

Pagaidām pēdējā viņa izglītības pieturvietā ir Ālto universitātē Somijā Aalto University, kurā no visas pasaules uzņem tikai divus studentus gadā. Dokumentālā kino rrežijas studijas šeit atkal bija pilnīgi jauna pieredze un pavisam cits skatījums uz kino veidošanu. Šo pieredzi gan Kārlis nedaudz salīdzina ar Cēsu Jaunās skolas pieeju, kur mācīšanās notiek caur sarunu un viedokļu apmaiņu, nevis tikai lekciju formātā. Profesionālajā ziņā tas bija nozīmīgs solis – pāreja no "jaunā režisora" uz profesionālu režisoru, bet pašam Kārlim tas bija arī jauns kvalitātes pakāpiens, pārliecība par sevi un līdz ar to – brīvība. Viena laiku Kārlis atzīst – jo vairāk viņš mācās un dara, jo vairāk saprot, cik vēl daudz ir jāmacās

Mācoties pats, pēdējos gados Kārlis savas zināšanas nodod arī citiem. Valmieras Dizaina un mākslas vidusskolā viņš strādā ar 18–19 gadus veciem jauniešiem, savā darbā apvienojot Latvijas Kultūras akadēmijā un Somijā gūto pieredzi. Analizējot filmas kopā ar studentiem, ieguvējs ir arī pats pasniedzējs – tā ir iespēja apstāties, iedziļināties un analizēt, kam ikdienas darbā nereti vairs neatliek laika.

Sākot darbu Cēsu Jaunajā skolā, pirmais pārsteigums bija tas, ka 5. un 7. klase tomēr nav tas pats, kas 18–19 gadus veci jaunieši. Tomēr diezgan ātri Kārlis atrada katrai klasei piemērotāko pieeju.

Kopā ar 5. klases skolēniem viņš iestudējis vairākas lugas. Līdzīgi kā profesionālajā darbā, veidojot spēlfilmu, arī šeit par aizraujošāko procesa daļu Kārlis uzskata darbu ar aktieriem – lomu sadali, mēģinājumus un pakāpenisku izrādes tapšanu. Viņš novērojis, ka bērni pārsteidzoši mobilizējas, ja saņem apliecinājumu, ka viņi var, ka nav jākautrējas un nav jābaidās kļūdīties.

Savukārt kopā ar 7. klasi skolēni veidoja pateicības runas – rakstīja tekstus un izmēģināja dažādus veidus, kā tos pasniegt auditorijai. Tā ir prasme, ko, pēc Kārļa domām, viņš pats būtu vēlējies apgūt jau skolas laikā. Iespēja drošā un pazīstamā vidē izmēģināt sevi, iepazīt savas stiprās puses un saprast, ko vēl iespējams pilnveidot, bez nosodījuma, lieka stresa un ar cieņpilnu attieksmi.

Pirms darba skolā Kārlis nebūtu iedomājies, cik daudz enerģijas tas prasa. Pēc 40 minūšu darba ar skolēniem sajūta nereti ir kā pēc noskrieta maratona. Tomēr šo pieredzi viņš ne mirkli nenožēlo un arī šajā mācību gadā turpinās vadīt Teātra mākslas stundas.

Kas Kārli sagaida tuvākajā laikā? Skatītāji var gaidīt filmu "Anonīmais terorakts" par sprādzienu Rīgas universālveikalā "Centrs", filmu "Latviešu vilks" (El Lobo: The Latvian Wolf), kā arī turpinās darbs pie filmas par Baltijas mežu izciršanu kopā ar režisori Kristu Burāni.

"Divi režisori vienai filmai nekad nav laba ideja, bet tieši to es pašlaik daru," smeļoties saka Kārlis. Iespējams, tieši šis teikums vislabāk raksturo viņa attieksmi gan pret kino, gan dzīvi kopumā – nebaidīties izmēģināt ko jaunu, pielāgoties un ar interesi doties pretī nākamajai pieredzei.

Es protu ♥
LASĪT un
RAKSTĪT.

Es zinu,
kā
SKUMĀM

parasti
KRĀSAS –
SAVAS un ♥
drusein, TĀVS.

Es zinu –
neco, nekā
NEVAR NOKAVĒT.
ne nē,
ne TĒV. ♥

skaista. ♥

70 BET
ON
TĀCU
TĀPĒC KĀ
prot
muguru
staltu.

lēt
PASMĀIDĪT.

Es protu
ANGLISKI, ♥
arī emocijas.

ES PROTU
legato, ♥
dole,
70 SKAISTIEM
mīkstiem
NEVĀTAG
non tropno
allegro.

ACTĪVĀS prieks
un skaista
SIRDS.

lēt jauda
kā dzīvot
SAMPANĪET'S ♥

PROTU
silti apskaut
un PĒSKATĪT. ♥
jo pūpūpūKRĀSAS
SIRDS.

noam
pārlēkt
no PIRMS
uz SĀKUMS. ♥

ES zinu, kā
NEPĀRTRAUKTĀ
haotiskā
un dabīgā
IZKAISĪTĀ
kustībā
modas
SILTUMmīlestība

es PROTU
pieminoties
siltai
ZIEDĒŠANAI. ♥